

Hallintojohtaja Terhi Wainio-Biese

Hallintopalvelut

12.5.2025

SYKE/2025/1042

Eduskunnan ympäristövaliokunta
YmV@eduskunta.fi

Viite: Ympäristövaliokunta 14.05.2025 klo 9.30 / HE 41/2025 vp / Lausuntopyyntö

Asia: HE 41/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eräiden ympäristöasioiden käsittelystä Lupa- ja valvontavirastossa sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

<https://www.eduskunta.fi/pdf/HE+41/2025>

Suomen ympäristökeskuksen asiantuntijalausunto

Suomen ympäristökeskus (Syke) kiittää mahdollisuudesta lausua *HE 41/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eräiden ympäristöasioiden käsittelystä Lupa- ja valvontavirastossa sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi*.

Lausunnossa Syke keskittyy ison ja laaja-alaisen lakimuutoksen niihin osa-alueisiin, jotka erityisesti koskevat Sykeä ja Syken lainsäädännön mukaisia tehtäviä. Näitä ovat maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla vesitaloustehtävät ja ympäristöministeriön hallinnonalalla ympäristöön liittyvät tehtävät.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki eräiden ympäristöasioiden käsittelystä Lupa- ja valvontavirastossa sekä muutettaviksi ympäristönsuojelulakia, vesilakia, luonnonsuojelulakia, ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettua lakia, maa-aineslakia, rakentamislakia, kaivoslakia, vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annettua lakia, hallinto-oikeuslakia, tuomioistuinlakia ja korkeimmasta hallinto-oikeudesta annettua lakia. Samalla eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta annettu laki sekä ympäristönsuojelu- ja vesiasioiden käsittelystä aluehallintovirastossa annettu laki kumottaisiin.

Yleiset huomiot ja ympäristötehtävät

Esityksen tarkoituksena on toteuttaa yhden luukun periaatetta ympäristöasioiden käsittelyssä uudessa Lupa- ja valvontavirastossa ja edistää lupa-asioiden käsittelyn yhdenmukaisuutta ja sujuvuutta. Syke pitää tavoitteita sinänsä kannatettavina ja realistisina. **On tärkeää varmistaa, ettei vihreän siirtymän edellyttämien investointien vauhdittamisessa kevennetä ympäristölupa- ja valvontaprosesseja niin, ettei ympäristövaikutuksia ja, erityisesti uusissa ratkaisuihin, kokonaisuuksien yhteisvaikutuksia tarkastella riittävään tietoon pohjautuen.**

Sujuva prosessi ja lupien nopea käsittely eivät saa tavoitteina ohittaa yleistä etua hyvän ympäristön tilan säilyttämisessä.

Ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain 28 § mukaan Suomen ympäristökeskus (jäljempänä Syke) huolehtii Suomea velvoittavan kansainvälisen sopimuksen mukaisten tehtävien hoidosta, jos Suomessa toteutettavalla hankkeella on todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia Suomea velvoittavan kansainvälisen sopimuksen osapuolen tai Euroopan unionin jäsenvaltion lainkäyttövaltaan kuuluvalla alueella. Edelleen lain mukaan ”Suomen ympäristökeskuksen on varattava Suomea velvoittavan kansainvälisen sopimuksen osapuolena olevan toisen valtion viranomaisille sekä niille, joiden oloihin tai etuihin hanke saattaa vaikuttaa, yhteisöille ja säätiöille tilaisuus osallistua ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn, jos hankkeella on todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia kyseisen valtion alueella.” Esityksessä ei ehdoteta muutoksia tähän sääntelyyn.

Esityksessä korostetaan todennäköisten merkittävien ympäristövaikutusten arviointia, mikä on johdonmukaista voimassa olevan sääntelyn kanssa. Todennäköisten merkittävien vaikutusten arvioinnin korostamisen voi arvioida vaikuttavan hankkeiden suunnittelussa niin, että jatkossa hankkeista vastaavat osaavat arvioida vaikutusten todennäköistä merkittävyyttä paremmin ja näin he voisivat osata arvioida myös rajat ylittäviä todennäköisesti merkittäviä vaikutuksia entistäkin kattavammin, mikä voisi tukea Sykelle säädetyn viranomaistehtävän toteuttamista.

Syken näkökulmasta olisi kuitenkin ollut toivottavaa, että esityksessä olisi käsitelty ja tarkemmin kuvattu YVA- ja lupamenettelyissä mahdollisesti jatkossa Suomessa järjestettävien yhteiskuulemisten järjestämistä ja yhteensovittamista tilanteissa, joissa myös rajat ylittävä kuuleminen tulee viranomaisten hoidettavaksi.

Syke on yleisesti huolissaan siitä, miten voidaan varmistaa se, että YVA-arvioinnilla ja siihen sisältyvillä kuulemisilla voidaan vaikuttaa hankkeen ympäristövaikutusten vähentämiseen, kun mahdollisesti laajojakin selvityksiä ja isoja valintoja edellyttänyt hankesuunnitelma ja sen mukainen lupahakemus (tai -hakemukset) valmistuu ja kuullaan samaan aikaan kuin YVA-selostus. Tämän vuoksi Syke ehdottaa, että luovutaan ehdotuksesta laajentaa yhteiskuulemistä tai laajennetaan sitä vain hankkeiden muutostilanteiden luvitustilanteisiin.

Mikäli yhteiskuuleminen päätetään ottaa käyttöön pääsääntönä, tulisi vähintäänkin tarkentaa missä tilanteissa se ei olisi mahdollista. Nyt yhteysviranomaiselle jää todella suuri harkintavalta, mikäli ohjeena on vain, että *”YVA-lain 1 §:n tavoitteen toteutuminen olisi otettava huomioon ratkaistaessa yhteiskuulemisen soveltuvuutta”*.

Lisäksi on mahdollista, että hankkeen kuulemisaikana YVA-selostuksen ja lupahakemuksen/hakemusten laajoista aineistoista asianosaiset kansalaiset ja järjestöt eivät ehdi tehdä omaa arviotaan hankkeesta ja sen ympäristövaikutuksista mahdollista lausuntoa tai mielipiteen esittämistä varten. Siksi Syke esittää, että kuulemisten **yhteensovittamistilanteissa** kuulemisajan tulisi 45 päivän vähimmäisajan sijaan olla aina vähintään 60 päivää.

HE:ssä ehdotetaan myös muutettavan YVAL:n 36 § siten, että sen 2 momenttiin lisättäisiin mahdollisuus olla valtioneuvoston yleisistunnon päätöksellä soveltamatta YVA-menettelyä tietyissä tilanteissa myös muihin kuin puolustukseen tai siviilivalmiuteen liittyviin toimiin. *”Valtioneuvoston yleisistunto voi 1 momentissa tarkoitettujen tapausten lisäksi **poikkeustapauksissa** päättää olla soveltamatta arviointimenettelyä yksittäiseen hankkeeseen, jos arviointimenettely*

olisi mahdotonta toteuttaa hankkeen kiireellisyydestä johtuen vaarantamatta hankkeen tarkoituksista.” Syke ehdottaa, että ne poikkeukselliset tilanteet, joissa YVA-menettely on mahdollista jättää suorittamatta, tulisi määritellä selkeämmin itse lakitekstissä ja selventää vielä HE:ssä yksityiskohtaisemmin ko. pykälän soveltamisohjeissa. Pelkkä sana “poikkeustapauksissa” ja pelkkä hankkeen yleisluontoinen “kiireellisyys” ei voi olla riittävä peruste näin voimakkaalle poikkeamisoikeudelle ympäristövaikutusten arviointien osalta.

Hallituksen esityksessä ehdotetut muutokset lainsäädäntöön edellyttävät kaikkineen, että luonto- ja ympäristöasiantuntemuksen resurssit varmistetaan uudessa Lupa- ja valvontavirastossa. Natura-arvioinnista annettavan lausunnon määräajan lyhentäminen kuudesta kolmeen kuukauteen on yksi esimerkki tilanteista, jotka edellyttävät riittävän luontoasiantuntijaresurssin varmistamista uudessa Lupa- ja valvontavirastossa arviointimenettelyihin mutta myös seurantaan ja valvontaan.

Lausunnon valmisteluun osallistuivat hallintojohtaja Terhi Wainio-Biese, palvelupäällikkö Jenni Juslén ja johtava tutkija Minna Pappila.

Jakelu: YmV@eduskunta.fi

Kopio: kirjaamo@syke.fi

